

Valtioneuvostolle

Asia: Suomen Rehtorit ry lausunto valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin VN/25733/2021-OKM-334

Viite: Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin VN/25733/2021-OKM-334

OSAAMINEN JA OSAAJAT (Luku 4.1, s. 23–31)

Tavoite 1

Suomi kehittyi demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa

Arvio: kyllä, pääosin

Selonteon tavoite on hyvin perusteltu ja linjassa suomalaisen koulutusjärjestelmän perustehtävän kanssa. Digitaalinen sivistys, kriittinen ajattelu ja osallisuus ovat keskeisiä opetuksen ja oppimisen tavoitteita digitalisoituvassa yhteiskunnassa (s. 24–26). Koulutuksella on keskeinen rooli kansalaisten toimijuuden, yhdenvertaisuuden ja demokratian vahvistamisessa.

Selonteko tunnistaa, että sivistys digiyhteiskunnassa edellyttää tietoista ja jatkuvaa oppimista. Tämä vastaa hyvin kasvatuksen ja opetuksen tehtävää kaikilla koulutusasteilla.

Täsmennys koulun arjen ja johtamisen näkökulmasta:

Tavoitteen toteutuminen edellyttää kuitenkin, että koulutuksen toimeenpanon vastuut ja aikataulut, resurssit ja pedagoginen johtaminen tunnistetaan selkeämmin. Digitaalinen sivistys ei synny ilman koulu yhteisöissä tehtävää pitkäjänteistä kehittämistyötä, joka vaatii aikaa, osaamista ja rakenteellista tukea.

Viitteet: s. 24–26

Tavoite 1 – Avaintulokset

Arvio: kyllä, pääosin

Avaintuloksissa tunnistetaan keskeiset digitaaliset perus-, media- ja tekoälylukutaidot sekä turvallisen ja vastuullisen digitaalisen toimintaympäristön merkitys (s. 25–26). Nämä ovat opetuksen ja oppimisen kannalta olennaisia ja oikeansuuntaisia painotuksia.

Koulutuksen näkökulmasta olisi kuitenkin tärkeää täsmentää:

- miten digitaaliset ja tekoälyyn liittyvät lukutaidot integroidaan opetukseen eri koulutusasteilla
- miten opetushenkilöstön osaaminen ja pedagoginen tuki varmistetaan
- miten ehkäistään oppijoiden välisten digiosaamiserojen kasvua?

Täsmennys koulun arjen ja johtamisen näkökulmasta:

Avaintuloksista puuttuu selkeä tunnistus koulu yhteisöjen vastuusta ja kuormituksesta näiden tavoitteiden toteuttamisessa. Ilman riittävää tukea ja resursointia riskinä on, että vaatimukset kasaantuvat kouluille ilman realistisia edellytyksiä niiden toteuttamiseen.

Viitteet: s. 25–26

TAVOITE 2

Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita on vahva

Arvio: kyllä, pääosin

Tavoite on perusteltu ja nojaa vahvasti koulutusjärjestelmän kykyyn kehittää osaamista vastaamaan teknologiseen murrokseen (s. 27–29). Koulutuksen rooli ei rajoitu yksittäisten teknisten taitojen opettamiseen, vaan laaja-alaisen oppimiskyvyn, soveltamisen ja kriittisen ajattelun vahvistamiseen.

Täsmennys koulun arjen ja johtamisen näkökulmasta:

Teknologioiden käyttöönotto ja pedagoginen hyödyntäminen edellyttävät koulu yhteisöiltä merkittävää muutoskyvykkyyttä ja johtamista. Tämä lisää koulutuksen järjestämiseen ja yhteistyöhön liittyvää suunnittelu- ja kehittämistyötä ja sille varattua aikaa, mikä tulisi tunnistaa selonteossa nykyistä konkreettisemmin.

Viitteet: s. 27–29

Tavoite 2 – Avaintulokset

Arvio: vain osittain

Avaintuloksissa tunnistetaan koulutustarjonnan vastaavuus osaamistarpeisiin sekä julkisen hallinnon osaamisen kehittäminen (s. 27–29). Nämä ovat koulutuksen näkökulmasta keskeisiä linjauksia.

Puuttuvia tai liian vähälle huomiolle jääviä näkökulmia ovat:

- opetuksen ja oppimisen laatu teknologisen murroksen keskellä
- koulutuksen resurssit osaamisen uudistamiseen
- pedagogisen kehittämisen jatkuvuus.

Täsmennys koulun arjen ja johtamisen näkökulmasta:

Ilman näiden näkökulmien huomioimista avaintulokset siirtävät vastuun muutoksesta kouluille ilman riittäviä rakenteellisia tukia, mikä voi heikentää tavoitteiden toteutumista.

Viitteet: s. 27–29

TAVOITE 3

Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä

Arvio: kyllä, pääosin

Digiosaamisen edelläkävijäys rakentuu vahvalle ja yhdenvertaiselle koulutusjärjestelmälle, joka tukee osaamisen kehittymistä varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen (s. 30–31). Selonteko tunnistaa koulutuksen ja tutkimuksen merkityksen osaamis pohjan vahvistamisessa.

Täsmennys koulun arjen ja johtamisen näkökulmasta:

Edelläkävijäys edellyttää, että koulujen pedagoginen kehittämistyö ja sen johtaminen tunnistetaan keskeiseksi osaksi kokonaisuutta, ei vain tutkimus- ja innovaatiopolitiikan kysymykseksi.

Viitteet: s. 30–31

Tavoite 3 – Avaintulokset

Arvio: kyllä, pääosin

Avaintuloksissa huomioidaan digitalisaation, datatalouden ja kestävä digitaalisen siirtymän edellyttämät osaamistarpeet koulutuksessa ja tutkimuksessa (s. 31). Tämä on koulutuksen näkökulmasta oikeansuuntainen linjaus.

Koulutuksen näkökulmasta olisi tärkeää vahvistaa:

- eettisen ja kestävä teknologiaosaamisen opetusta
- oppijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia saavuttaa digiosaamista
- pedagogisia ratkaisuja, joilla uudet teknologiat tukevat oppimista.

Viitteet: s. 30–31

POIKKIHALLINNOLLINEN JOHTAMINEN JA YHTEISTYÖ (Luku 4.5, s. 58–60)

Arvio: kyllä, pääosin

Poikkihallinnollinen yhteistyö on koulutuksen näkökulmasta välttämätöntä. Osaamisen kehittäminen, digitalisaatio ja hyvinvointi edellyttävät toimivaa yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä.

Täsmennys koulun arjen ja johtamisen näkökulmasta:

Koulutuksen ja koulujen rooli poikkihallinnollisen toimeenpanon keskiössä tulisi tuoda näkyvämmiin esiin, jotta vastuut ja odotukset ovat realistisia.

Viitteet: s. 58–60

DIGIKOMPASSIN TAVOITTEIDEN JA AVAINTULOSTEN KOKONAISUUS

Kokonaisuudesta puuttuu opetuksen ja oppimisen toimeenpanon näkökulma. Erityisesti tulisi vahvemmin huomioida:

- koulutuksen resurssit
- pedagoginen kehittäminen
- opetushenkilöstön ja johtamisen osaamisen tukeminen
- kouluyhteisöjen muutoskyky.

TULOKSELLISUUDEN SEURANTA JA VAIKUTTAVUUS (Luku 5, s. 61–63)

Mittareita opetuksen ja koulutuksen näkökulmasta:

- oppijoiden digiosaamisen kehittyminen
- osallistuminen täydennyskoulutukseen
- digipedagogiikan hyödyntäminen opetuksessa
- oppimisen yhdenvertaisuus.

Digikompassin vaikuttavuutta tulisi mitata myös sen perusteella, miten se tukee oppimista, sivistystä ja koulutuksen laatua pitkällä aikavälillä.

Viitteet: s. 61–63

DIGIKOMPASSIN KOKONAISUUS

Digikompassi on strategisesti vahva ja ajankohtainen asiakirja. Sen onnistuminen edellyttää, että opetuksen ja koulutuksen rooli tunnistetaan nykyistä konkreettisemmin ja että tavoitteiden toimeenpanolle luodaan realistiset edellytykset koulutuksen arjessa.

Helsingissä 27.4.2026

Päivi Ikola
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry